

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Het einde van Amerika

Müller, L.F.

Citation

Müller, L. F. (1999). Het einde van Amerika, (1), 23-26. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/3766051>

Version: Not Applicable (or Unknown)

License: [Leiden University Non-exclusive license](#)

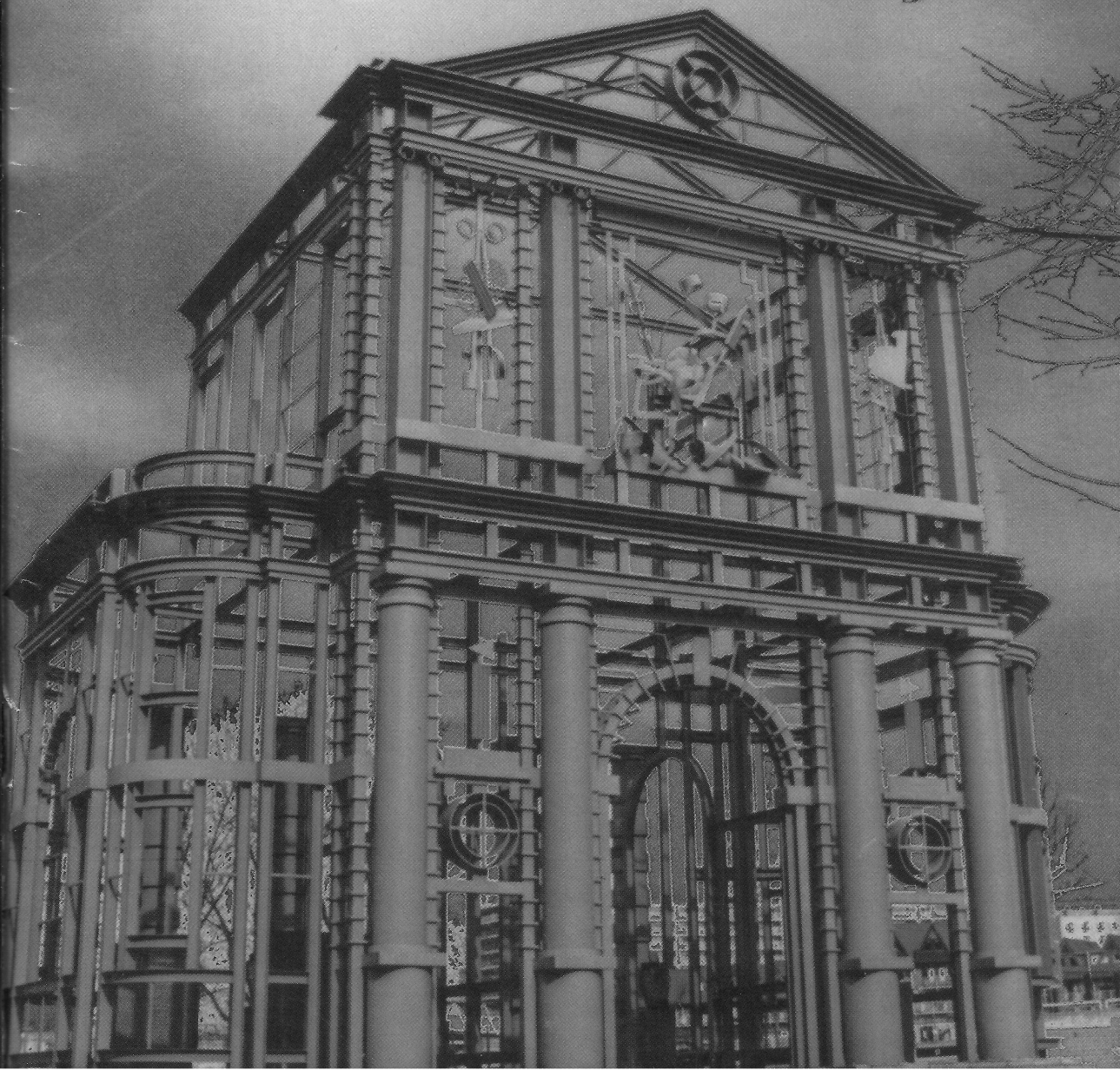
Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/3766051>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

April 1999 - Nu!nummer

ROest

Tijdschrift van de Faculteit der Historische en Kunstwetenschappen
en Faculteitsvereniging Histartes

Het einde van Amerika

Robert Kaplan

door Louise Muller

Reisverhalenschrijver en journalist Robert D. Kaplan geeft in zijn nieuwste boek *Het einde van Amerika* een toekomstscenario voor de Verenigde Staten van Amerika en de daaraan grenzende gebieden. De verhalen van de mensen die hij spreekt tijdens zijn reis brengen steeds hetzelfde beeld naar voren: de middenklasse in Amerika is aan het verdwijnen, de federale overheid boet aan betekenis in. Migratie is volgens Kaplan de motor van deze maatschappelijke ontwikkelingen.

Kaplan ziet zijn nieuwste boek als een vervolg op *Reis naar de einden der aarde*. In dat boek schrijft hij over de natiestaten in de Derde Wereld, die volgens hem hun legitieme monopolie op geweldsgebruik, regelgeving en belastingheffing dreigen te verliezen. Rebellenlegers en lokale warlords ondermijnen daar de macht van de centrale regering. Het einde van Amerika gaat eveneens over het machtsverlies van de federale staat. Volgens Kaplan wordt dat in de Verenigde Staten van Amerika veroorzaakt door het afbrokkelen van organisaties die noodzakelijk zijn voor de nationale integratie binnen een natie. Door middel van interviews met inwoners, specialisten en functionarissen uit verschillende staten, probeert de schrijver mensen uitspraken te ontklokken die deze theorie bevestigen. Zo noemt hij het verhaal van een inwoner van St. Louis over schoolbussen die minder rijden. Kaplan redeneert dat dit publieke vervoersmiddel in het verleden nog een bindende functie had, omdat het etnische groeperingen binnen de steden dwong te integreren.

De oorzaak van het verdwijnen van integratie bevorderende organisaties, ligt volgens de auteur bij het opgaan van de midden-middenklasse in een lage en een hoge middenklasse. Dit verschijnsel doet zich voor als gevolg van een toename van migratie uit Latijns-Amerika en Azië naar de Verenigde Staten. De stijgende migratie leidt tot kosmopolitisme, zowel in de onderklasse als in de bovenklasse van de

Amerikaanse samenleving.

Dit kosmopolitisme heeft in beide gevallen een negatief effect op de betrokkenheid van burgers bij de federale politiek. Voor arme migranten is het volgens Kaplan moeilijk de politieke beslissingen die in Washington worden genomen, te begrijpen. Enerzijds doordat migranten moeite hebben met integreren, anderzijds doordat de federale politiek steeds meer een bureaucratisch instituut aan het worden is, waar alleen specialisten begrijpen waarom bepaalde beslissingen worden genomen. De arme migranten haken af, terwijl de hoogopgeleiden zich aansluiten bij een mondiale maar overwegend blanke elite, die steeds beter in staat is buiten de federale politiek om eigen netwerken op te bouwen en die zich weinig lijkt te interesseren voor de nationale politiek.

De geringe politieke interesse van talentvolle Aziaten en Latino's is volgens Kaplan als volgt te verklaren. Voor deze migranten is Amerika niet meer dan een grondgebied waarop zij zich meestal tijdelijk vestigen. Hun nationale identiteit en loyaliteit liggen buiten dat grondgebied. In de stad Orange County spreekt Kaplan met mensen die een global elite zien ontstaan van werknemers bij multinationals, die de stad waarin zij wonen, beschouwen als een tijdelijke vestiging. Wanneer de multinational waar zij werken, besluit een beter belastingklimaat op te zoeken, verhuizen

zij mee.

Hoewel het gedrag van deze global elite bij de meeste geïnterviewden weerzin oproept, wordt het wel getolereerd. Computerbedrijven in Amerika trekken de talentvolle migranten graag aan, omdat het goedkopere arbeidskrachten zijn. Op het moment is één op de vier mensen in Amerika met een wetenschappelijke opleiding geboren in het buitenland. En van de 50.000 mensen die in India jaarlijks een opleiding in de informatietechnologie voltooien, gaan er 15.000 naar de Verenigde Staten. De global elite sluit zich aan bij de nationale elite en bouwt voor zichzelf omheinde gemeenschappen om armere burgers op een afstand te houden. In de stad Orange County is volgens Kaplans geïnterviewden duidelijk zichtbaar dat mensen zich terugtrekken uit de publieke sector. De global elite maakt steeds minder gebruik van openbare recreatie gebieden. In plaats daarvan zoekt zij ontspanning in privé-fitnessclubs. Veel openbare ruimten zoals stadscentra, winkels en speeltuinen ruilen zij in voor particuliere ruimten zoals luxeuze winkelcentra, terwijl de openbare gelegenheden die overblijven voor de armen langzaam verpauperen. De welgestelde en de allerarmsten leven steeds meer in aparte werelden, zonder een publieke sfeer die voor samenhang zorgt. Groot St. Louis bijvoorbeeld, is niet meer dan een feodaal samenraapsel van 92 zelfstandig opererende plaatsen, met een volledig gedecentraliseerd bestuur.

Kaplan is zonder meer een geweldig schrijftalent en een groot verhalenverteller. Zijn stijl is meeslepend en beeldend. Wetenschappelijk is zijn werk echter niet. Behalve een uitgebreid voetnotenapparaat, wijst niets van de inhoud op gedegen wetenschappelijke arbeid. Kaplans stelling dat mondiale maatschappelijke ontwikkelingen nu plotseling een einde zullen maken aan de levensvatbaarheid van staten, is onbewezen en volgens wetenschapper G. van Benthem van den Bergh ook onjuist. Staatsgrenzen, aldus van Benthem, hebben een militaire betekenis. Zij bepalen de werkings-sfeer van de centrale staatsmonopolies en bakenen daarom jurisdictie af. Bovendien zijn

ze altijd al poreus geweest. Wetenschap en technologie, handel, politieke ideeën, godsdienst, cultuur en mensen worden door staatsgrenzen niet tegengehouden. Al groeien transnationale vervlechtingen aanzienlijk, dat laat staten onaangetaast. De desintegratie van een staat heeft weinig te maken met die vervlechtingen. Zij hangt af van het niveau van nationale integratie binnen een natie. Hoe hoger het integratieniveau, hoe stabiel een staat dus is. Aangezien het natievormingsproces in de Verenigde Staten, in tegenstelling tot bijvoorbeeld de voormalige Sovjet Unie, gepaard is gegaan met een succesvolle integratiepolitiek, is het volgens Van Benthem niet waarschijnlijk dat de federale overheid van de Verenigde Staten aan betekenis zal inboeten.

In zijn voorwoord schrijft Kaplan dat hij net als de Griekse historicus Polybius poogt vanuit het grote geheel de waarheid te achterhalen. Voor Polybius, die in de 2e eeuw voor Christus zijn leven wijdde aan de geschiedschrijving van het Romeinse Rijk, was dat al een gewaagde poging. Voor Kaplan, die geen historicus is en in een tijd leeft waar de specialisatie die op allerlei terreinen in de samenleving is doorgevoerd, de wetenschappelijke wereld niet gespaard heeft, lijkt me dat een onmogelijke opgave. Dat ligt niet alleen aan het werk van Kaplan, maar ook aan de onmogelijkheid voor één persoon om aan de vooravond van de 21ste eeuw een allesomvattend wereldhistorisch werk af te leveren. Daarvoor is de wetenschappelijke wereld te veel opgedeeld in specialisten, die gretig toeslaan wanneer zij de mogelijkheid krijgen het wijze vingertje te heffen naar een historicus die in de grote lijnen een bepaald specialisme verkeerd weergeeft of vergeet op te nemen. De beste wijze voor wereldhistorici om in de 21ste eeuw succes te boeken, is volgens mij door samen te werken en gebruik te maken van de nieuwe technologische mogelijkheden die de toekomst biedt. Gespecialiseerde historici uit alle werelddelen zullen via de virtuele vergaderzaal van internet in toenemende mate met elkaar kunnen overleggen om gezamenlijk wetenschappelijk onderbouwde wereldhistorische werken te schrijven. Wereldhistorici die erin slagen een netwerk van globaal denkende, maar lokaal handelende specialisten op te bouwen, zullen de toekomst hebben.

Robert. D. Kaplan, *Het einde van Amerika*. Het Spectrum, Utrecht 1999. ISBN 90274 6569, f 49,90.